

ACTITUDS QUE ACULLEN EL MÓN

Itinerari per a cicles formatius de grau bàsic

Proposta pedagògica per a potenciar una ciutadania activa per a construir una cultura d'acolliment davant la realitat de les migracions forçoses en el món.

CRÈDITS

EDITA:
Fundació Entreculturas

COORDINACIÓ TÈCNICA:
Yénifer López Ramos

AUTORIA:
Helena Rodríguez De Guzmán.
www.educarconvalor.com

DISSENY I MAQUETACIÓ:
www.proyectoscomunicacionvisual.es

EDICIÓ DIGITAL:
2024

ADAPTACIÓ IMPRESA I
TRADUCCIÓ AL VALENCIÀ:
2026

Fundació Entreculturas

www.entreculturas.org
www.redec.org

Aquesta publicació ha sigut traduïda al valencià i impresa amb el suport financer de la Conselleria de Serveis Socials, Família i Infància. El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva d'Entreculturas i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	3
INTRODUCCIÓ	4
OBJECTIUS DIDÀCTICS	5
ITINERARI FORMATIU	7
CAPTA	8
QÜESTIONA	12
CANVIA	16
CONSTRUEIX	20
EINES PER A L'AVALUACIÓ	26
RECURSOS DE REFERÈNCIA	27

EDITA/ORGANITZA:

 entreculturas
ONG - JESUITA

COL·LABORA:

EDUCAR
CON VALOR

FINANÇA LA TRADUCCIÓ AL VALENCIÀ I LA IMPRESSIÓ:

 **GENERALITAT
VALENCIANA**
Conselleria de Serveis Socials,
Família i Infància

 **cooperació
valenciana**

01

PRESENTACIÓ

Entreculturas és una ONG de Cooperació Internacional de la Companyia de Jesús a Espanya, des de la qual treballem en favor de la justícia i la transformació social. Per a això defensem l'educació equitativa, crítica i de qualitat com a dret humà, treballem per la vida digna de les persones migrants i refugiades, i apostem per la construcció d'una ciutadania global compromesa amb els reptes globals del nostre temps.

En Entreculturas treballem sota l'enfocament d'Educació per a la Ciutadania Global (EpCG), entesa com una educació per a l'enfortiment d'una ciutadania informada, crítica i compromesa, que conega la realitat global del seu temps, i desenvolupi les habilitats, actituds, recursos i xarxes necessàries per a protagonitzar la transformació social i política.

PER SABER-NE MÉS SOBRE ENTRECULTURAS I LES SEUES ACCIONS EN EPCG POTS:

WEB

Consultar la web entreculturas.org on trobaràs on, com i amb qui treballem.

DOCUMENTO

Accedir per a aprofundir en les [*polítiques d'Educació per al Desenvolupament Sostenible i la Ciutadania Global d'Entreculturas.*](#)

VÍDEOS

Visualitzar en classe, alguns dels vídeos que et facilitem [*ACÍ.*](#)

©Daniela Morreale

 entreculturas
ONG - JESUITA

RECURSOS

Sumar-te als recursos i programes educatius que trobaràs en REDEC.ORG

Des d'ENTRECULTURAS apostem per la sensibilització, la participació solidària i l'educació per a la ciutadania global com a eines per a impulsar una ciutadania crítica, reflexiva i que actua de forma compromesa a partir de la comprensió de la realitat de les persones refugiades i desplaçades i la convivència pacífica en una societat justa, igualitària i solidària.

Aquesta proposta didàctica té com a finalitat facilitar la implementació d'eines didàctiques que generen un entorn d'aprenentatge motivador a alumnat dels Cicles Formatius de Grau Bàsic (CFGB), **per a promoure la participació activa en matèria de dret a migrar i defensa dels drets humans**, des d'un enfocament participatiu i educatiu.

Es tracta d'una iniciativa d'innovació educativa que busca fomentar la intel·ligència emocional i les competències de ciutadania en alumnat amb nous models d'educació més atractius, més conscients i amb una profunda i major influència en l'exercici d'una ciutadania plena.

L'estratègia educativa d'aquest recurs s'ha dissenyat sota **enfocaments de participació, compromís i pensament crític**, guiats al seu torn per criteris d'Educació per a la Ciutadania Global (EpCG), amb la finalitat de donar l'oportunitat a totes les persones a adquirir les competències necessàries per a una ciutadania global i crítica des de l'acompanyament al seu creixement vital de manera integral, tal com proposa la UNESCO (UNESCO, 2022).

03

OBJECTIUS DIDÀCTICS

En aquesta guia trobaràs un itinerari formatiu compost per activitats d'exploració i de sentit pràctic que faciliten la connexió d'emocions, sabers i competències adquirides, amb la participació activa de l'alumnat d'FPB, en relació amb el repte d'acollir i millorar la qualitat de vida de les persones refugiades, sol·licitants d'asil, migrants i apàtrides en les seues comunitats i al món.

L'itinerari es construeix sota la premissa d'una “pedagogia significativa” dissenyada en una **ruta d'aprenentatge estructurada en 4 fases (Capta, Qüestiona, Canvia i Construeix)**, coherent amb els fins de l'Educació per a la Ciutadania Global d'Entreculturas.

CAPTA

Què sent davant les migracions forçoses?

Identificar i diferenciar informacions, opinions i afirmacions sobre la realitat que viuen les persones desplaçades de manera forçosa per a poder entendre, empatitzar i expressar idees respectuoses respecte a aquesta.

QÜESTIONA

Què pense davant les migracions forçoses?

Analitzar i problematitzar informació significativa des dels sabers grupals per a comprendre situacions o fets rellevants al voltant dels Drets Humans de les persones en situació de desplaçament forçós.

02

CANVIA

Com actue davant les migracions forçoses?

Reflexionar en la manera de convidaure en diversitat i la necessitat d'actuar per a construir una cultura d'acolliment davant la realitat de les migracions forçoses en el món, des de les capacitats juvenils com a agents de canvi.

CONSTRUEIX

Què puc aportar per a la construcció d'una societat d'acolliment?

Actuar per a poder transformar la realitat a través de la participació responsable i col·lectiva en la construcció d'una societat intercultural d'hospitalitat i acolliment.

04

El desenvolupament de l'itinerari formatiu pren com a referència la següent seqüència metodològica, que es desenvolupa en 4 fases des d'un enfocament que combina l'empatia pel context d'un problema, l'anàlisi crítica de les seues causes i conseqüències, la creativitat en la generació d'idees i solucions, i el compromís amb una acció responsable davant d'aquest context.

Eixe itinerari pot aprofitar-se com a projecte d'un mòdul o de manera interdisciplinària entre els mòduls de Comunicació i Ciències Socials i Ciències Aplicades, per la qual cosa al final de cadascuna de les fases trobaràs una proposta de connexió amb resultats d'aprenentatge de tots dos mòduls i propostes per al treball curricular.

El propòsit final és brindar un procés d'aprenentatge que desenvolupe, de manera progressiva, un enfocament empàtic, reflexiu i participatiu davant les migracions forçoses i les situacions de desigualtat, injustícia i discriminació implicades en les seues causes i conseqüències.

La proposta metodològica pretén proporcionar una atmosfera d'aprenentatge en la qual l'alumnat aporte al seu propi procés, des dels seus propis interessos, necessitats i capacitats. Al seu torn, la seua posada en pràctica reforça destreses essencials com la iniciativa, el pensament crític, l'autonomia, la resolució de problemes, la responsabilitat, la comunicació i la creativitat, que enfortixen la capacitat de l'alumnat per a donar resposta amb eficàcia als Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030, a través d'un recorregut didàctic que va des del **SENTIR PERSONAL**, el **PENSAMENT CRÍTIC** i la **PARTICIPACIÓ PROTAGÒNICA**, pensant en allò **GLOBAL** i actuant en allò **LOCAL**.

És important destacar que aquest recurs didàctic no és una proposta tancada, sinó que pot ser usada com a base per a innovar des del seu contingut, prenent només l'enfocament i els mètodes per a aterrar a l'aula, quan el professorat el considere oportú.

01

CAPTA

Què sent davant les migracions forçoses?

02

QÜESTIONA

Què pense davant les migracions forçoses?

03

CANVIA

Com actue davant les migracions forçoses?

04

CONSTRUEIX

Què puc aportar per a la construcció d'una societat d'acolliment?

01

CAPTA

Què sent davant les migracions forçoses?

MATERIALS:

- ✓ Una caixa.
- ✓ Imatges de situacions de desigualtat.
- ✓ **ANNEX 1**: Estats emocionals.

INTENCIÓ EDUCATIVA:

Aportar eines per a identificar i expressar emocions de manera assertiva davant diferents desafiaments globals, des d'un enfocament de Drets Humans.

CAPTA

Què sent davant les migracions forçoses?

ACTIVITAT:

Dinàmica de treball per a explorar les emocions sorgides davant situacions de desigualtat i facilitar la construcció col·lectiva respecte a les migracions forçoses.

1. Es divideix al grup en equips de 2 persones i es presenta al grup la “Caixa Filosòfica” (caixa de cartó o fusta que conté imatges), indicant al grup que tindran l'oportunitat de fer totes les preguntes que vulguen sobre el contingut que hi ha dins d'aquesta.
2. Es demana als equips que traguin en silenci imatges que prèviament el professorat haja seleccionat del banc d'imatges de l'artista digital Uğur Gallenkuş¹ que podràs trobar [ACÍ](#). Es convida al professorat a triar imatges que reflecteixen desigualtat, representant el contrast de realitats que es viu en el món.
3. Per a iniciar l'activitat es proposa desenvolupar una tècnica de VISUALITZACIÓ que ajudarà a connectar de manera empàtica amb les situacions reflectides en les imatges (representacions de vulneració de drets). Per a això, s'indica al grup que, per parelles, responguen darrere de la imatge als següents criteris:

- D. Veig
- E. Sent
- F. Pense
- G. Em pregunto

8. Es recullen les imatges amb les respostes descrites en la part posterior i es tornen a col·locar en la caixa. Una vegada les tinguen totes, es convida els grups a agafar una altra imatge que no siga la que els ha tocat en l'exercici anterior.
9. Una vegada tots els equips tenen una imatge amb preguntes en la part posterior, elaborades per companys i companyes, es convida l'alumnat a compartir pensaments i emocions sorgides a partir de les imatges escollides (Criteris a, b i c). Es pot motivar la reflexió col·lectiva a partir de les següents preguntes:

- ❓ Quina és l'emoció més repetida a partir de la visualització de les imatges?
- ❓ Es té present en el dia a dia les situacions reflectides en les imatges? Per què creieu que passa això?
- ❓ A partir de les realitats vistes en les imatges, quines emocions sorgeixen en el grup en visualitzar un possible futur on ells/elles visquen eixes situacions?

10. Després de la reflexió grupal entorn del sentir general respecte a les realitats i desigualtats trobades en les imatges, es proposa fer una exposició de les preguntes sorgides a partir de les imatges (Criteri d) i debatre sobre possibles respostes dels sabers col·lectius del grup. Aquesta reflexió permetrà l'anàlisi de les realitats exposades a partir dels propis coneixements de l'alumnat i abordar la importància de la igualtat d'oportunitats i el dret a una vida digna per a totes les persones.
11. Se suggereix generar un espai de debat que permeti vincular les migracions forçades amb les situacions de desigualtat.

ORIENTACIONS:

El contingut de la “caixa filosòfica” pot albergar altres continguts de desenvolupament just i sostenible (com els ODS), adaptant el contingut a una o diverses sessions, segons la periodicitat amb què els i les participants vulguen conèixer i indagar en les preguntes de la caixa.

Per a facilitar al grup la generació d'idees d'emocions i sentiments al voltant de les imatges, es facilita un llistat que recull una varietat d'estats afectius. [\(ANNEX 1\)](#)

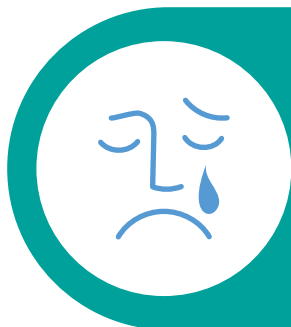
¹ Artista turc que usa fotografies per a contrastar les realitats oposades en el món: la societat de consum i la pobresa, la guerra i la pau o la tranquil·litat de la llar i el drama de la migració, entre altres.

RESULTATS D'APRENENTATGE* QUE POTS TREBALLAR EN AQUESTA FASE:

MÒDULS	RESULTATS D'APRENENTATGE	PAUTES DE TREBALL CURRICULAR
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 1	3. Utilitza estratègies comunicatives per a interpretar i comunicar informació oral en llengua castellana aplicant principis d'escolta activa, estratègies senzilles de composició i normes lingüístiques bàsiques. *Si es volguera la dinàmica podria treballar-se en anglès i per tant aniria vinculat als resultats d'aprenentatge 6, 7 i 8: comunicació oral, manteniment de converses i elaboració de textos senzills escrits en anglès.	Es poden treballar tots els continguts vinculats a l'expressió oral i escrita en castellà o en anglès. Aprofitant l'oportunitat d'elaborar textos, presentar en públic idees... També podrien utilitzar-se algunes de les idees compartides per a treballar la sintaxi. D'aquesta manera es connecta el tema treballat amb els continguts curriculars.
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 2	1. Infereix característiques de les societats contemporànies (b, c, d): relacions econòmiques, relacions socials i interdependències causals i consecutives que permeten desenvolupar opinions pròpies. 2. Valora els principis bàsics del sistema democràtic (a, b, c, e, f): drets humans, institucions internacionals, resolució de conflictes, no discriminació i treball col·laboratiu). 3. (Igual que en CyS1). 4. (Igual que en CyS1). 6, 7 i 8 (igual que en CyS1)	Abans d'aquesta sessió es pot treballar curricularment el tema dels drets humans, les institucions internacionals i les realitats de conflictes actuals, de tal manera que quan treballen CAPTA siga més profund i connectat. Es pot aprofitar també per a aprofundir en el treball cooperatiu, la importància de l'escolta activa i el contrast d'opinions.
CIÈNCIES APLICADES 1	1. Resol problemes matemàtics en situacions quotidianes (g, h): proporció.	Amb les contestacions a les emocions més sentides i les situacions que es reflecteixen en les fotos analitzades en la dinàmica es pot treballar temes estadístics i de proporcionalitat a l'aula. Es pot proposar que en el centre educatiu facen també un exercici similar i vegem les proporcions d'emocions que sorgeixen i davant que temàtiques sorgeixen. També es poden investigar les causes d'eixes realitats i valorar els percentatges i les proporcions.
CIÈNCIES APLICADES 2	4. Interpreta gràfiques de dues magnituds.	A l'hora de vincular les situacions de desigualtat i les migracions forçoses, es pot treballar amb gràfiques existents de migracions i les seues causes o amb les dades perquè puguin elaborar gràfics.

* Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 45 de 20 de febrer de 2018.

TRISTESA

Aclapament, Culpa, Decepció, Desànim, Desesperança, Desil·lusió, Desmotivació, Fracàs, Humiliació, Incapacitat, Incomprensió, Indiferència, Infelicitat, Llàstima, Pena, Pesar, Pessimisme, Resignació, Soledat, Sofriment.

ALEGRIA

Calma, Gaudi, Diversió, Entusiasme, Esperança, Eufòria, Felicitat, Il·lusió, Inspiració, Intrepidesa, Llibertat, Assoliment, Motivació, Optimisme, Passió, Plaer, Satisfacció, Tranquil·litat, Triomf, Valentia.

ENUIG

Abús, Agressivitat, Arrogància, Burla, Zel, Còlera, Desesperació, Enveja, Estrès, Frustració, Fúria, Impotència, Incomoditat, Indignació, Injustícia, Insatisfacció, Ira, Irritabilitat, Odi, Ràbia, Violència.

AMOR

Acceptació, Admiració, Agraïment, Suport, Afecte, Compte, Empatia, Generositat, Gràtitud, Interès, Justícia, Pacència, Pau, Pertinença, Respecte, Seguretat, Sensibilitat, Sensualitat, Simpatia, Solidaritat.

POR

Alarma, Angoixa, Ansietat, Desprotecció, Horror, Impassibilitat, Indefensió, Inseguretat, Intranquil·litat, Nerviosisme, Pànic, Preocupació, Prevenció, Sotmetiment, Temor, Terror, Timidesa, Vergonya, Victimisme, Vulnerabilitat.

02

QÜESTIONA

Què pense davant les migracions forçoses?

MATERIALS:

- ✓ Fulls de paper i bolígrafs per a cada participant.
- ✓ Targetes A6 amb els conceptes a treballar per equip.
- ✓ Caixes o bosses amb material reutilitzable o reciclat a l'interior: rotllos de paper, blocs de fusta, cartó, paper, etc.
- ✓ Tisores i cinta adhesiva per a compartir en cada equip.
- ✓ **ANNEX 2**: Conceptes clau.

INTENCIÓ EDUCATIVA:

Aportar eines de reflexió i pensament crític per a enriquir la comprensió sobre els processos de migració forçosa i les seues complexitats des d'un enfocament de Drets Humans.

QÜESTIONA

Què pense davant les migracions forçoses?

ACTIVITAT:

Dinàmica de construcció col·lectiva i consensuada dels conceptes que perfilen la base formativa: **Migracions, Persones, Drets humans i Desplaçament Forçós**

1. Previ a l'activitat se sol·licita al grup portar material reciclat o reutilitzable de paper, cartó, fusta, entre altres.
2. Es fan 4 equips de treball i se'ls entrega una targeta amb diferents temàtiques a cadascun: **Migracions, Persones, Drets humans i Desplaçament Forçós**.
3. Cada equip ha d'assignar abans de començar l'activitat una persona líder, que tindrà la responsabilitat de gestionar el temps, els acords i la comunicació en l'equip durant tota l'activitat.
4. Es facilita una caixa o bossa a cada equip amb divers material reutilitzable. I s'indica a les persones líders que descobrisquen la paraula assignada en la targeta entregada i que disposen de 5 min. per a fer un llistat grupal d'estímul que els sorgeixen sobre el concepte (pensaments, records, sentiments, etc.)
5. Una vegada acabat el llistat d'idees, cada equip disposarà de 20 minuts per a construir de manera tridimensional aquests aspectes amb material reutilitzable. La construcció amb material reciclat i/o reutilitzable ha de "simular" els aspectes més destacats de la temàtica que els ha tocat (migracions, persones o drets humans)
6. Finalment, les persones líders han d'exposar els aspectes clau de cada temàtica a partir de la maqueta construïda col·lectivament.
7. En finalitzar les exposicions de cada equip, es pot enriquir el debat o reflexió col·lectiva a partir de preguntes obertes com:

❓ Els ha sorprés les construccions en 3D dels conceptes?

❓ Què els ha cridat l'atenció de l'exposició conceptual i tridimensional dels altres equips?

8. Per a finalitzar l'activitat es proposa visualitzar el vídeo: [Vides que construeixen futur: Hassan](#), que ajudarà a connectar de manera empàtica amb els aspectes que han treballat els equips amb els seus coneixements previs i propiciar la reflexió entorn del procés migratori de les persones sota un enfocament de DDHH.
9. Com a tancament es pot facilitar la definició de conceptes que han eixit en l'activitat a partir de l'[ANNEX 2](#).

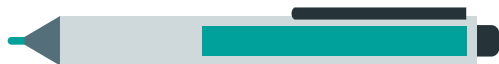

ORIENTACIONS:

Per a aprofundir en informació entorn dels Drets Humans i els Objectius de Desenvolupament Sostenible, el professorat pot acudir als links de referència facilitats en la [pàg. 27](#).

És important acompanyar el treball en equips i la generació d'idees amb orientacions que motiven l'exercici creatiu, sobretot davant dubtes i suggeriments que puguin sorgir.

Es recomana al final de la situació de l'activitat reforçar la importància d'estar informats, informades i conscienciats, conscienciades sobre les problemàtiques de les migracions forçoses per a poder tindre una opinió contrastada i veraç sobre aquesta realitat.

RESULTATS D'APRENTATGE* QUE POTS TREBALLAR EN AQUESTA FASE:

MÒDULS	RESULTATS D'APRENTATGE	PAUTES DE TREBALL CURRICULAR
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 1	4. Utilitza estratègies comunicatives per a interpretar i comunicar informació escrita en llengua castellana, aplicant estratègies de lectura comprensiva i aplicant estratègies d'anàlisi, síntesis i classificació de forma estructurada a la composició autònoma de textos breus seleccionats.	Per a la part de qüestionament, a més de treballar la dinàmica proposada que acosta a determinats conceptes, es pot ampliar la informació amb textos periodístics, anàlisis de cançons que parlen sobre el tema o testimoniatges orals i escrits (com el de Hassan) en els quals treballar estratègies de lectura, utilització de diccionaris, estratègies de composició de textos o la presentació de textos en diferents suports. Es poden proporcionar els textos en anglès o, almenys, les definicions perquè treballen amb elles la dinàmica proposada.
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 2	1. Infereix característiques de les societats contemporànies (c): relacions econòmiques, relacions socials i interdependències causals i consecutives que permeten desenvolupar opinions pròpies. 2. Valora els principis del sistema democràtic. 4. Utilitza estratègies comunicatives per a interpretar i comunicar informació escrita en llengua castellana.	Es pot treballar a partir dels conceptes els perfils de les persones que hi ha darrere d'aquests: qui són, per què ixen dels seus països, què senten, què els passa en l'eixida, en el trànsit o en l'arribada. També es poden veure els ODS i les polítiques migratòries actuals i com influeixen en les dinàmiques socials. Igualment, és interessant l'anàlisi de textos periodístics o de xarxes socials per a reconèixer els missatges que hi ha sobre les realitats migratòries. Vinculat als valors democràtics, es poden treballar els DDHH i analitzar el seu compliment. Així mateix, es pot proposar la lectura d'alguna novel·la que ajude a comprendre la realitat migratòria plantejada pels seus protagonistes.
CIÈNCIES APLICADES 1	1. Resol problemes matemàtics en situacions quotidianes (a, c): interpretar adequadament la informació quantitativa, utilitzar les TIC com a font d'informació.	Es pot proposar realitzar una investigació a través de les TIC sobre la realitat de cada un dels conceptes, amb dades numèriques i la comparació amb la seua aula o el seu centre educatiu.
CIÈNCIES APLICADES 2	2. Resol problemes senzills de diversa índole, a través de la seua anàlisi contrastada i aplicant les fases del mètode científic.	La utilització del mètode científic pot ajudar a l'hora de veure la informació sobre les migracions i com aquest ajuda a la investigació social.

* Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 45 de 20 de febrer de 2018.

ANNEX 2

CONCEPTES CLAU DE LES MIGRACIONS FORÇADES

MIGRACIÓ FORÇOSA

És un moviment de persones en el qual es dona coacció, incloent-hi l'amenaça a la vida i a la seua subsistència, ja siga per conflictes, persecució, tortura, vulneracions de drets humans, pobresa o desastres naturals.

PERSONES REFUGIADES

Són persones que es troben fora del seu país de nacionalitat i no poden acollir-se a la protecció del seu país, a causa d'un temor fundat de persecució per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social o opinions polítiques. La persona es considera refugiada o beneficiària de protecció internacional si un país estranger l'acull en asil. Si la sol·licitud es rebutja, la persona queda sota l'empara de la llei d'estrangeria (igual que les persones migrants).

PERSONES MIGRANTS

Són aquelles persones que es desplacen a un altre país per altres motius que no són el conflicte o la persecució i s'emparen en el dret que totes les persones tenen dret a una vida digna.

PERSONES APÀTRIDES

És una persona que no és reconeguda per cap país com a ciutadana, és a dir, no té la nacionalitat de cap país. Les limitacions de drets són molt més elevades, i tenen dificultats per a accedir a drets bàsics com l'educació, l'atenció mèdica, l'ocupació i la llibertat de moviment. Exemple: la població sahrauí naix apàtrida.

CONFLICTE ARMAT

És una de les principals causes de les migracions forçoses. Causada per un conflicte violent entre dos o més grups, que pot ser entre estats (conflicte internacional) o dins d'un mateix estat (conflicte intern o guerra civil). Les persones es desplacen per a salvar les seues vides i evitar les vulneracions de drets humans, així com per a disposar d'accés a habitatges, hospitals, escoles i altres infraestructures essencials.

DESPLAÇAMENTS PER DESASTRES

És un moviment de persones que sorgeix a partir de desastres naturals com a terratrèmols, inundacions o huracans.

03

CANVIA

Com actue davant les migracions forçoses?

MATERIALS:

ANNEX 3:
Activisme.

INTENCIÓ EDUCATIVA:

Enfortir la presa de consciència d'actituds i respostes al voltant de les causes i conseqüències de les migracions forçoses, per a una participació activa basada en els Drets Humans.

CANVIA

Com actue davant les migracions forçoses?

ACTIVITAT:

Dinàmica de pensament crític per a identificar diferents formes de participar a favor dels DDHH de les persones migrants i refugiades.

1. S'inicia l'activitat amb la reflexió col·lectiva sobre el coneixement del grup al voltant del concepte "activista" o "activisme" i s'anoten les idees sorgides.
2. Es facilita a cada participant l'**ANNEX 3** amb un llistat d'accions quotidianes vinculades a valors, actituds i compromís ciutadà al voltant d'una cultura d'acollida
3. Es demana al grup que, mentre el professorat llig en veu alta les accions quotidianes, cada alumne/a, de manera individual, marque amb una "X", segons considere, aquelles que té incorporades o que podria arribar a incorporar. És a dir, que indiquen en "soc activista" si actuen o han actuat des d'eixa acció, o que indiquen "podria ser-ho" si encara no ho han fet.
4. Una vegada acabat l'exercici individual, s'anima el grup a compartir les seues reflexions al voltant dels següents temes:

- ❓ **Fent recompte de les accions que ja duen a terme, es consideren persones activistes?**
- ❓ **Quina visió tenen de l'activisme després de l'activitat?**
- ❓ **Com es podria motivar la joventut perquè participe més en la defensa dels DDHH de les persones migrants i refugiades?**
- ❓ **Creieu que les accions quotidianes a favor dels DDHH de les persones migrants i refugiades poden contagiar altres persones a fer accions semblants?**

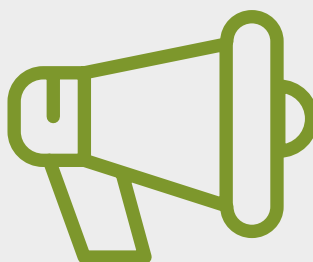
5. Una vegada finalitzada l'activitat, es demana al grup que, de manera individual, indiquen almenys una acció de l'**ANNEX 3** a la qual es comprometen a incorporar en la seua quotidianitat per a la defensa i integració de les persones migrants i refugiades.

ORIENTACIONS:

En la primera activitat es suggerix que siga un exercici individual i anònim per a evitar els judicis en les respostes; no obstant això, es pot realitzar la dinàmica de manera grupal dividint amb guix o cinta adhesiva una sala o espai gran i indicar amb cartelleria les opcions de "soc activista" i "podria ser-ho", perquè, en la lectura de cada una de les frases per part del professorat, l'alumnat es pugui desplaçar a un costat de la sala o a l'altre, segons la seua resposta. I amb això poder obrir debat en cada una de les accions proposades.

És important, en l'**ANNEX 3**, aportar exemples en cada frase per a facilitar la comprensió de les accions i, amb això, la possibilitat de marcar en una columna o en una altra.

RESULTATS D'APRENENTATGE* QUE POTS TREBALLAR EN AQUESTA FASE:

MÒDULS	RESULTATS D'APRENENTATGE	PAUTES DE TREBALL CURRICULAR
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 1	3. i 4. (Que s'han treballat prèviament).	Es pot treballar l'elaboració de propostes per a compartir amb companys i companyes, com decàlegs sobre accions que contribueixen a la cura de les persones que migren o vídeos que ajuden a entendre millor la realitat migratòria.
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 2	2. Valora els principis bàsics del sistema democràtic (c, e): importància de la mediació i la resolució de conflictes, implicació del principi de no discriminació.	Es pot treballar el tema dels missatges, la importància de l'hospitalitat i l'acollida, així com els reptes i propostes per a millorar les relacions entre persones diverses.
CIÈNCIES APLICADES 1	7. Diferencia la salut de la malaltia i els hàbits que promouen la salut i la cura personal i de la comunitat.	En el plantejament de ser activista o poder ser-ho, es poden aprofundir actituds vinculades a la sostenibilitat i la cura de la vida (pròpia i de les altres persones). Es pot treballar utilitzant com a exemple la pandèmia per a entendre allò local i global, i com ha afectat els diferents països o el tema de la salut mental.
CIÈNCIES APLICADES 2	8. Canvis en el planeta Terra. 9. Contaminants atmosfèrics. 10. Contaminants de l'aigua. 11. Desenvolupament sostenible i accions per a la seua millora i conservació.	En el plantejament de ser activista o poder ser-ho, es poden aprofundir actituds vinculades a la sostenibilitat i la cura de la vida. Activisme per al bé comú. Es pot vincular amb les migracions forçoses degudes al canvi climàtic per a entendre com han augmentat i com augmentaran si no hi ha canvis davant de la crisi climàtica.

* Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 45 de 20 de febrer de 2018.

ANNEX 3

ACTIVISME

SOC ACTIVISTA

PODRIA SER-HO

Rebutge la violència exercida per altres persones a persones migrants o refugiades.

Quan tinc l'oportunitat, m'agrada conèixer altres persones de cultures i contextos diferents.

Reconec els drets humans de les persones que es veuen forçades a migrar a causa de causes econòmiques, de violència o desastres naturals.

No qüestione ni coment la manera de vestir i d'expressar-se de les persones migrants del meu entorn.

Participe d'activitats del meu centre o comunitat que afavoreixen la integració de persones migrants o refugiades en el meu centre educatiu.

M'interesse per les experiències, històries, emocions i trajectòries de vida de persones migrants o refugiades.

M'interesse per aprendre d'altres cultures diferents a la meua.

M'importa el que succeeix en altres països a través de notícies, xarxes socials, xarrades, entre altres.

Valore i reconec la valentia i determinació de les persones que es veuen obligades a migrar.

Participe en algun moviment o entitat per a la inclusió i integració de les persones migrants o refugiades.

04

CONSTRUEIX

Què puc aportar per a la construcció d'una societat d'acolliment?

MATERIALS:

- ✓ **ANNEX 4:** Històries de persones migrants i refugiades.
- ✓ **ANNEX 5:** Tauler de construcció d'idees.

INTENCIÓ EDUCATIVA:

Millorar la capacitat de creació i organització d'accions orientades cap a la mobilització i la participació activa per a transformar la resposta a les migracions forçoses des de la responsabilitat individual i col·lectiva.

CONSTRUEIX

Què puc aportar per a la construcció d'una societat d'acolliment?

ACTIVITAT:

Dinàmica de treball grupal basat en el mètode DESIGN THINKING per a l'acolliment i integració de persones migrants i refugiades.

1. Es divideix al grup en equips de 3-4 persones i se'ls entrega la descripció d'una entrevista a una persona migrant o refugiada amb un desafiament per a l'equip (ANNEX 4) i un tauler dinàmic per a la construcció de solucions creatives al desafiament proposat (ANNEX 5).
2. Se'ls indica que dediquen uns minuts a reflexionar i apuntar les qüestions més rellevants de cada història, donant un temps per a solucionar el DESAFIAMENT que se'ls proporciona al final d'aquesta amb un treball cooperatiu que els permeta desenvolupar les següents fases:
 - ➔ IDEAR: es donen 10 minuts per a una tempesta d'idees sobre possibles solucions que el grup pot aportar a la protagonista de la història.
 - ➔ PROTOTIPAR: se selecciona una idea per a implementar com a prototip. La idea triada es descriu amb major detall amb l'ajuda i aportacions de totes les persones integrants de l'equip. Per a aquesta fase es pot utilitzar material Lego, de construcció o reciclatge per a la representació gràfica de les necessitats de les persones migrants i/o refugiades i les solucions aportades i adaptades a la realitat local.
 - ➔ PROVAR: La idea es presenta a la resta d'equips per a verificar si la solució proposada és acceptable o si requereix més ajustos. Es compartirà la proposta realitzada amb altres equips, per a la seua lectura i valoració a través de l'escala proposada en el document (ANNEX 5).

ORIENTACIONS:

Se suggereix dedicar un temps a acompanyar en l'activitat el diàleg i la construcció col·lectiva d'idees sense imposar opinions, estereotips i/o creences.

RESULTATS D'APRENTATGE* QUE POTS TREBALLAR EN AQUESTA FASE:

MÒDULS	RESULTATS D'APRENTATGE	PAUTES DE TREBALL CURRICULAR
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 1	1.i. Desenvolupament de comportaments d'acord amb el desenvolupament de l'esforç propi i el treball col·laboratiu. 3. Interpretar i comunicar informació oral en llengua castellana (b, c, d): escolta activa. 4. Utilitza estratègies comunicatives per a interpretar i comunicar informació.	Es pot realitzar l'elaboració d'una rúbrica específica per al treball en equip i autoavaluar-se les actituds vinculades a la comunicació oral i el respecte a l'altra persona. També es pot elaborar una rúbrica per a avaluar les idees pròpies i les dels altres equips i valorar com aporta cada idea de cara a la millora de la nostra societat com a societat d'acolliment.
COMUNICACIÓ I SOCIETAT 2	1.i. Elaborat d'instruments pautats de recollida i difusió d'informació que permeten l'avaluació d'aprenentatges realitzats. 1.j. Desenvolupament de comportaments d'acord amb el desenvolupament de l'esforç propi i el treball col·laboratiu. 2.f. Elaborat d'informació pautada i organitzades per a la seua utilització de treball col·laboratiu i contrast d'opinions.	Es pot realitzar l'elaboració d'una rúbrica específica per al treball en equip i autoavaluar-se les actituds vinculades a la comunicació oral i el respecte a l'altra persona. També es pot elaborar una rúbrica per a avaluar les idees pròpies i les dels altres equips i valorar com aporta cada idea de cara a la millora de la nostra societat com a societat d'acolliment.
CIÈNCIES APLICADES 1	7. Diferencia la salut de la malaltia i els hàbits que promouen la salut i la cura personal i de la comunitat.	Es pot treballar amb l'alumnat els temes vinculats a la salut en les persones que es veuen obligades a eixir dels seus països: investigar el que implica per a les persones migrants i refugiades aquesta situació. Les idees i cerca de solucions dins del Design Thinking poden anar vinculades a millorar la cura de les persones i el seu benestar físic i emocional.
CIÈNCIES APLICADES 2	2. Resol problemes senzills de diversa índole, a través de la seua anàlisi contrastada i aplicant les fases del mètode científic.	Les fases del mètode científic poden aplicar-se en el procés del Design Thinking repassant així el mateix i aplicant aquest a la cerca de propostes i solucions per al repte proposat.

* Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 45 de 20 de febrer de 2018.

HISTÒRIES DE PERSONES MIGRANTS O REFUGIADES

AHMED

Tenia 12 anys quan va arribar a Espanya des del Marroc amb la seua família. Ara té 16 anys i son pare treballa en la construcció i sa mare en el servei domèstic en una ciutat d'Andalusia. Això és el que conta en una breu entrevista:

Com et sents? – Ara bé, però no ha sigut fàcil sentir-me així quan vaig arribar a Espanya.

Quin ha sigut el major repte o dificultat que has trobat en arribar? – Al principi, em costava seguir les classes i fer amics per la meua llengua materna. Sentia que la gent em tenia por i no sabia per què. Em vaig tancar en mi mateix i em costa trobar motivació per a anar a l'institut.

Què és el que més et va ajudar a sentir-te millor? – La comunitat marroquina de la meua ciutat ens va brindar suport des del principi i la meua família i jo vam poder continuar amb les nostres tradicions i cultura mentre ens adaptàvem a la vida a Espanya.

Quin és el teu major somni? – Acabar els meus estudis i anar a la universitat a estudiar Ciències de l'esport.

DESAFIAMENT

COM PODEM AJUDAR AHMED A RETORNAR A LES CLASSES DE L'INSTITUT PERQUÈ PUGA ACONSEGUIR EL SEU SOMNI?

OKSANA

Ve d'Ucraïna, té 55 anys. Treballa com a assistenta domèstica. Roman a Espanya legalment, però no té un contracte de treball oficial. Viu amb la família ocupadora, no té família a Espanya. Això és el que conta en una breu entrevista:

Què t'agrada? – Passejar pels parcs de la ciutat on viu i escoltar música.

En què treballes? – Hi ha molta feina ací, però quan tens 55 anys no és fàcil obtindre un contracte de treball legal. La família diu que no pot permetre's contractar ajuda domèstica legalment perquè els costos són massa elevats.

Amb qui compartixes el teu temps lliure? A part de la família per a la qual treballes, quasi no conec altres persones. Trobe a faltar la meua família i les meues veïnes.

Com portes l'idioma? – No parlava quasi espanyol. El poc que he après ho dec a la televisió des de fa 2 anys.

Quines són les teues aficions? – Veure programes, sèries i espectacles de ball.

Quins somnis tens? – Vull que la vida a Ucraïna torne a la pau per a les meues amistats, les meues filles i per a poder tornar-hi algun dia.

DESAFIAMENT

OM PODEM AJUDAR OKSANA A CONÉIXER MÉS PERSONES PERQUÈ NO ES LIMITE A PASSAR TOT EL SEU TEMPS LLIURE VEIENT SÈRIES DE TELEVISIÓ?

HISTÒRIES DE PERSONES MIGRANTS O REFUGIADES

JOSÉ

Prové de Veneçuela, té 16 anys, és estudiant de tercer d'ESO i viu amb els seus pares i els seus germans menuts. Això és el que conta en una breu entrevista:

Com et sents aquí? – Fa 5 anys que estic aquí, però el meu cor continua a Veneçuela. Trobe molt a faltar els meus amics. Per descomptat, estic feliç d'estar aquí amb la meua família, però em sent molt sol i no em sent còmode a l'institut. A l'escola primària, els meus companys de classe es ficaven amb mi, però finalment es van acostumar a mi. Ara tinc dos amics, un és de Colòmbia i un altre espanyol. Ens entenem, però si no hi són, solc passar els patis a soles.

El teu menjar favorit? – Cuinem menjar veneçolà a casa, principalment plats amb arròs. No obstant això, també m'agrada la cuina espanyola. Els meus pares diuen que tots tornarem a Veneçuela algun dia.

Com passes el teu temps lliure? – M'agrada llegir, m'interessa la història. Juega a alguns jocs amb el mòbil; així se'm passa el temps a soles més ràpid.

A què t'agradaria dedicar-te en el futur? – M'agradaria anar a la universitat per a ser metge o psicòleg. M'agrada ajudar la gent.

DESAFIAMENT

COM PODRÍEM AJUDAR JOSÉ A INTEGRAR-SE AMB ELS SEUS COMPANYS DE CLASSE PERQUÈ NO SE SENTISCA A SOLES DURANT ELS PATIS?

HALA

Dona llicenciada en Econòmiques a Síria. Va arribar fa tres anys amb els seus dos fills fugint de la guerra a Síria. En arribar a Madrid, en una església va conèixer una missionera que els va ajudar molt a integrar-se i a anar trobant treballs esporàdics. Això és el que conta en una breu entrevista:

Com és la teua vida a Espanya? – La gent és molt amable, però en general sent que no els agraden tant els àrabs. Em resulta estrany relacionar-me, sobretot quan entres en una botiga o en un ascensor i ningú diu una paraula. La gent jove és més oberta, parla idiomes, especialment anglès.

Com portes l'idioma? – Al principi va ser molt difícil per a mi, i el meu marit i jo només parlàvem en anglès. Ara usem diferents idiomes, depenent del tema de la conversa. El més difícil és conèixer els sistemes d'ajuda, la inscripció, el consultori mèdic i les gestions públiques vinculades a la vida aquí.

Plans de futur? – No sé si em quedaré a Espanya; de moment, ens hi hem establert. No és fàcil comprar o llogar un pis aquí. El banc no ens concedeix un préstec, perquè tenim baixos ingressos i contractes temporals. Una bogeria. M'agradaria obrir la meua pròpia escola d'idiomes algun dia.

En què treballes? – M'agrada ensenyar i em dedico a donar classes d'anglès i de francès a joves d'un barri.

Quines aficions tens? – Cuinar. M'agrada reunir les meues amistats per a menjar una pizza casolana i xerrar. També m'encanta escoltar música i anar al cinema. També veig Netflix, però no és el mateix.

DESAFIAMENT

COM PODRÍEM AJUDAR HALA A REALITZAR LES SEUES TASQUES EN LES OFICINES PÚBLIQUES PERQUÈ SIGUEN TAN AGRADABLES COM FER PIZZA AMB LES SEUES AMISTATS?

TAULER DE CONSTRUCCIÓ D'IDEES

01

A continuació, presentem una ruta per a desenvolupar solucions que faciliten la integració de persones migrants en les comunitats locals on viuen ara.

Llegir la història de la persona migrant i/o refugiada seleccionada i seguir els passos que s'indiquen a continuació per a generar les vostres idees.

02 DESAFIAMENT

Escriure el desafiament de la persona que ajudaràs.

03 IDEAR

Apuntar totes les idees, incloses les boges, sobre possibles solucions que el grup podria aportar a la persona migrant i/o refugiada.

04 PROTOTIPAR

De totes les idees sorgides, seleccionar una idea a implementar.

05 PROVAR

Descriure la vostra idea en tasques i recursos (materials, persones, equips...) a tindre en compte per a dur-la a terme.

PAS 1

Tasca:

Quins recursos necessitem?

PAS 2

Tasca:

Quins recursos necessitem?

PAS 3

Tasca:

Quins recursos necessitem?

06 AVALUAR

Per a provar que la vostra idea és potencialment positiva per a aconseguir el desafiament, la resta d'equips poden indicar la seua valoració mitjançant aquest termòmetre, sent 1 potencialment millorable i 5 una idea estupenda.

EQUIP 1

EQUIP 2

EQUIP 3

Des de l'opció de potenciar processos d'aprenentatge competencial, l'avaluació formativa obté un paper fonamental per a facilitar el desenvolupament en cada individu de les seues competències d'empatia, comprensió i actuació aconseguides durant el mateix procés.

El model d'aprenentatge participatiu que s'aporta en l'itinerari formatiu potència l'autonomia i autodirecció del propi procés per part de l'alumnat, la qual cosa ens convida a dissenyar estratègies d'avaluació presents des de l'inici de l'activitat educativa.

A continuació, es facilita una dinàmica d'avaluació grupal que arreplega competències adquirides en les 4 fases de l'itinerari formatiu: **Capta**, **Qüestiona**, **Canvia** i **Construeix**.

- Es reparteix un full per participant i se li demana que dibuixen una silueta amb cap, mans, tronc i cames. Si es desitja, es pot afegir qualsevol tret o complement que faça més semblant la silueta a la persona que la realitza.

- S'indica, a continuació, que es donarà un espai de silenci i reflexió individual per a indicar en eixa silueta, diversos criteris entorn de l'activitat o activitats realitzades en el marc de l'itinerari formatiu:

CAPTA:

En el cor escriuran una o diverses emocions sentides durant l'activitat o activitats realitzades.

QÜESTIONA:

Al cap escriuran un o diversos pensaments entorn de l'activitat o activitats realitzades.

CANVIA:

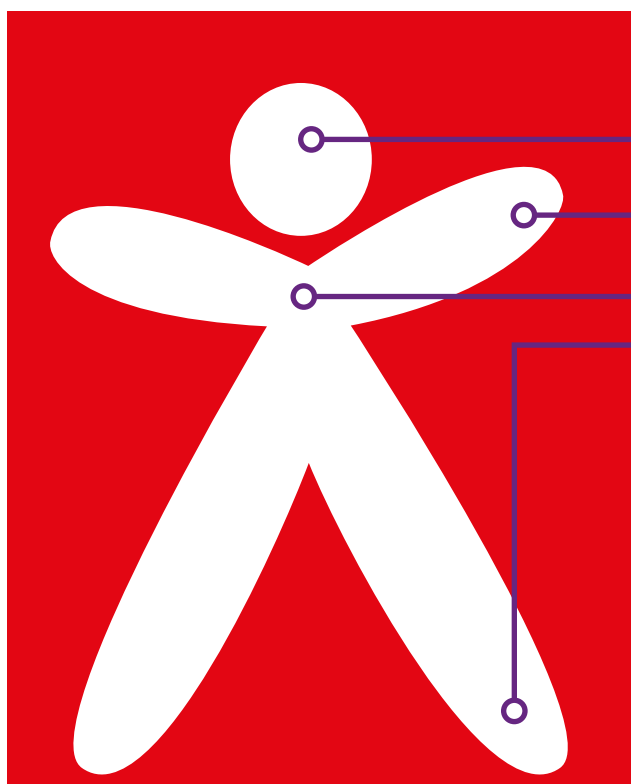
A les mans escriuran coneixements i habilitats noves adquirides durant el desenvolupament de l'activitat o activitats realitzades.

CONSTRUEIX:

A les cames escriuran les decisions i/o accions que els motiva a prendre, una vegada realitzada l'activitat o activitats.

- Una vegada escrit en la silueta de cada participant els seus sabers i aprenentatges, s'obri un espai per a compartir de manera grupal i voluntària l'experiència de manera individual.

***Nota:** Una altra adaptació de la dinàmica és pintar entre totes les i els joves una o diverses siluetes en un mural gran i afegir les seues respostes als criteris abans descrits en notes adhesives o cartolines xicotetes.*

Alguns recursos interessants com a complement al contingut de la present guia els trobem en:

- Entreculturas: entreculturas.org
- REDEC. Portal educatiu d'Entreculturas: redec.org
- Declaració Universal dels Drets Humans: un.org/es/universal-declaration-human-rights/
- Objectius de Desenvolupament Sostenible: un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/
- UNESCO, Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible: unesco.org/es
- ACNUR, Agència de l'ONU per als refugiats: www.acnur.org

Fundació Entreculturas

www.entreculturas.org

EDITA/ORGANITZA:

COL-LABORA:

FINANÇA LA TRADUCCIÓ AL VALENCIÀ I LA IMPRESSIÓ:

